

Cornici, Petronela Grigorescu și Bogdan Farcaș (*servitori*). Tot acest ansamblu de personaje – existente în text sau inventate de regizor – se mișcă unitar și motivat. Doar Vitalie Bichir – în mod surprinzător – pare din altă parte; el alunecă peste personaj, ieșind din tonalitatea generală.

O singură scenă – inventată de regizor tot în ideea actualizării (mai mult a modei!) – ni s-a părut nelalocul ei, dar nu pentru faptul că e grețoasă, ci pentru că se suprapune peste o alta, esențială, anulând-o: cei doi servitori ai lui *Tartuffe*, homosexuali (!), se drăgostesc în paralel cu scena în care *Tartuffe* e surprins în flagrant sentimental cu *Elmire*. Toată atenția se îndreaptă – evident – spre aceștia, deși, din perspectiva conflictului,

„demersul” lor nu are nici o relevanță. Scenografia semnată de Axenti Marfa constituie – prin ingeniozitatea elaborării spațiului dramatic, prin armonia coloristică și dinamica volumelor – un punct de rezistență al spectacolului, contribuind decisiv la unitatea lui ideatică și stilistică.

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași – *Tartuffe de Molière*. Traducerea: A. Toma. Regia: Petru Vutcărau. Scenografia: Axenti Marfa. Mișcarea scenică: Victoria Bucun. Distribuția: Tatiana Ionesi, Ion Sapdaru, Anne-Marie Chertic, Teodor Corban, Ada Gârțoman-Suhar, Doina Deleanu, Adi Carauleanu, Vitalie Bichir, Doru Aftanasiu, Liviu Manoliu, Constantin Avădanei, Daniel Busuioc, Petronela Grigorescu, Antonela Cornici, Radu Ghilaș și Bogdan Farcaș. Data premierei: 20 aprilie 2000.

Excesul de realism

Teatrul Național din Iași și-a încheiat stagiunea 1999–2000 cu o premieră românească, prefigurând programul stagiunii viitoare anunțat ca prioritar românesc. A fost prezentată, în premieră absolută, piesa *Mașina de vânt* a actorului și scriitorului Constantin Popa, în regia autorului. Este a treia lucrare dramatică a acestuia care vede luminile rampei în Casa lui Alecsandri.

Urmărit de obsesii și spaime care l-au marcat în perioada comunistă, autorul încearcă să se elibereze de monștri, spunând o „poveste populară în două stări, câteva renunțări și trei avertismente” – cum își subintitulează el piesa – în care efectuează o operație „chirurgicală” asupra sentimentelor. „Corpul” supus operației e un cuplu conjugal constituit cam forțat: el poet, ea agronoamă, el cu lumea ideilor și a metaforelor, ea cu porumbul și sfecla de zahăr, sfere menite din start incompatibilității. De aici până la rutina vieții conjugale și la incompreensiuni erodante nu-i decât un pas;

el caută iubirea absolută, ea își dorește iubirea domestică, terestră: cu bucătărie, mașină de spălat, pat conjugal rezistent etc. Lui i se pare că a descoperit absolutul iubirii în ființa unei studente la filologie – care *este și nu este* reală; autorul ne-o prezintă ca ființă concretă, dar ne lasă să înțelegem și că ar fi doar o creație a imaginației poetice. Acest balans al bărbatului între realitate și imaginație nu-i suficient speculat dramaturgic, deși ar fi fost o sursă generoasă de ridicare a conflictului într-un plan ideatic superior. Dramaturgul pare că nu s-a putut hotărî să-și folosească șansa pe care singur și-a creat-o și, urmărit – cum spuneam – de obsesiile unei perioade revoluate, trage mereu lucrurile spre pământ, datându-le și localizându-le. Așa se face că, în locul unei piese despre absolutul iubirii, avem una despre viața conjugală rutinieră într-o societate supusă dictaturii, în care individul nu e liber să-și trăiască viața așa cum și-ar dori. Societatea se amestecă brutal și demagogic – prin inși special pregătiți pentru aceasta – dictându-i individului cum trebuie să-și trăiască viața și cum trebuie să fie familia lui, adică: nucleu solid, sănătos al respectivei

societăți. Este, fără îndoială, aici, un fond dramatic ce poate fi valorificat fructuos și Constantin Popa îl valorifică. Sub presiunea reprezentantului principial al moralității socialiste, familia amenințată de disoluție prin alunecarea bărbatului în idealitate revine la banalitatea vieții conjugale spre disperarea soțului-poet, care, în final, rostește un lamento sprijinit pe celebrul vers eminescian „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” (vers în care dramaturgul își îngăduie să introducă un așa, adaptându-l, deci, situației date: „Nu credeam să-nvăț a muri așa vreodată!”). Spectacolul întărește accentele realiste ale textului, datările și localizările amintite, lăsând în plan cu totul secundar posibilele propensiuni ideatice, aspirația spre absolut. Decorul (Rodica Arghir) e o reconstituire amănunțită a unui interior comod și luxos, iar spațiile adiacente, în care soțul-poet își întâlnește femeia visată, sunt și ele marcate de cotidian; încât orice încercare de evadare din concretul existenței e mereu blocată. La acest blocaj contribuie decisiv personajul *E1ⁿ* –, insul cu misiune politico-morală care – cu agresivitate misionar-socialistă – veghează la integritatea familiei.

În acest cadru cam indecis al viziunii regizorale, actorii își poartă personajele cu siguranță și cu har. În rolul soțului-poet (*E1₁*), Constantin Pușcașu are suficientă tensiune dramatică și interiorizări bine susținute, fără a putea însă depăși o anume linearitate și monotonie a stărilor. Doina Deleanu, în schimb (*Ea₂*), e foarte

dinamică, are nerv, conferind spectacolului ritm și culoare. Un actor tânăr, pe care l-am remarcat și în alte spectacole, Călin Chirilă (din păcate, doar colaborator al teatrului!) evoluează excelent în rolul *E1ⁿ* – reprezentantul agresiv al societății dictatoriale. Foarte sigur pe mijloacele sale actoricești, el ține personajul într-un fragil echilibru între fermecător și odios, între grijuliu și invidios; e, cred, cel mai izbutit demers scenic în acest spectacol. Studenta la filologie (*Ea₁*) – ființa de vis, întruchiparea absolutului iubirii la care aspiră soțul-poet – e, din păcate, interpretată modest și crispat de Livia Iorga, fără eteritatea și puritatea cerute de text.

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași, Sala Studio – *Mașina de vânt* de Constantin Popa. Regia: Constantin Popa. Scenografia: Rodica Arghir. Cu: Constantin Pușcașu, Doina Deleanu, Livia Iorga, Călin Chirilă. Data premierei: 18 iunie 2000.

Constantin Pușcașu și Călin Chirilă

